

Västerås stad
Byggnadsnämnden
72187 VÄSTERÅS
E-post: byggnadsnamnd@vasteras.se

Remissvar: Samråd Dp 1905 Välljärnet 2 och 3 samt del av Martinprocessen 2 och 3, Bäckby.

Naturskyddsföreningen i Västerås har tagit del av samrådsunderlaget och lämnar nedanstående synpunkter. Fortsättningsvis förkortas Naturskyddsföreningen i Västerås enbart som Naturskyddsföreningen.

Naturskyddsföreningen är kritisk till planförslaget och menar att området skall bevaras och utvecklas som grönområde för biologisk mångfald och även för rekreation, lek och spontanidrott.

Det framgår av Dp att området idag används delvis för spontanidrott och för lek men att området nu tas i bruk för bostäder. På sidan 6 i Dp står ” *Inom området finns öppna ytor som möjliggör lek, idrott och rekreation. Inom Martinprocessen finns bland annat grusade ytor anlagda för bollsporter. Dessa ges med planen möjlighet att bebyggas. En ny lekplats och en multisportplan föreslås inom Martinprocessen.*”

Det redovisas inte i Dp om den nya lekplatsen och multisportplanen skall täcka behovet utöver de nya husen? Blir den nya ytan utökad proportionellt mot befintligt boende och ökat antal boende?

Det redovisas inte i Dp var och hur långt det är till större lekplatser och områden/ planer för spontanidrott och redovisas inte om barn kan ta sig själv till dessa.

Bäckby får anses vara ett socialt utsatt område där förtätning och borttagning av ytor för spontanidrott och lek kan bli en ytterligare försämring för området.

Hur är åldersfördelningen på boende i befintlig bebyggelse och är det troligt att antalet barn/ ungdomar kommer att öka inom kommande 10 – 20 år? Hur är tankarna och planeringen för att barn/ungdomar skall röra sig mer i framtiden? Hur är tillgången av lekplatsyta och yta för spontanidrott jämfört med andra områden i Västerås?

Barn/ ungdomar rör sig för litet, detta tas upp från olika håll och gäller inte enbart skolan. Det tas ofta upp att tiden för idrott och motion behöver ökas. Hur möter planen det behovet?

Kunde området till en del användas som en knixig ”terräng-cykelbana” som både ungdomar och vuxna kunde använda? Kunde kanske locka många att röra på sig.

Naturskyddsföreningen finner ingen redogörelse i Dp 1905 som visar att genom att planlägga och bygga på området så förbättras området och den sociala utsattheten minskar. Vi anser att det blir tvärtom. Vi anser att området bör utvecklas både beträffande grönskan och biologisk mångfald och som plats för lek och rekreation.

Det finns gott om vetenskapliga belägg som visar de negativa konsekvenser som förtätningen av städerna ger. Bäckby är ett socialt utsatt område där förtätningen skulle ha avsevärda negativa konsekvenser. Här följer några motiveringar med respektive vetenskapligt belägg:

I boken *The compact city: a sustainable urban form?* av Mike Jenks, Elizabeth Burton och Katie Williams (1996) presenteras nyttor och faror med förtätning, med stöd i forskning från olika discipliner. Bland negativa aspekter tas upp bl.a. buller, luftföroreningar, vattenkonsumtion och dränering, intensifiering av transport, (gentrifiering av centrala delar), social exkludering, brott, sociala konflikter mm.

I artikeln "The Compact City Fallacy" av Michael Neuman i *Journal of Planning Education and Research* 25:11–26 (2005) presenteras tesen att den hållbara förtätade staden utgör en paradox, eftersom hållbarhetsnivå nås när den urbana densiteten blir mycket hög, men eftersom även föroreningar då ökar och livskvaliteten minskar, blir paradoxen att endast med en lägre densitet når man en bra livskvalitet (hållbar nivå). Enligt detta skulle det inte finnas fördelar med att bygga på det nämnda området, tvärt om, om densiteten blir högre skulle det minska livskvaliteten för de som bor i området.

I boken *Urbana ekosystemtjänster: arbeta med naturen för goda livsmiljöer* av Ulf E. Andersson (2019) motiveras hur förtätningen ökar slitage på parker. På grund av förtätningsåtgärder utsätts en del av grönområdena för alltför hårt användartryck. Det blir helt enkelt för många människor per kvadratmeter grönyta. Att minska grönområdena på Bäckby, som är redan ett tätbefolkat område, är oansvarigt.

I Boverkets rapport *Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan* (2010) presenteras hur en ökad biltrafik i centrala delar i vissa fall leder till att boende i tätorter blir mindre attraktivt på grund av buller, försämrad luftkvalitet och minskad säkerhet. Dålig luft och bullersituation i centrala lägen är oftast orsakad av trafiken.

En inflyttning av arbetsplatser och bostäder till centrala delar innebär inte att andra verksamheter per automatik följer med, som t.ex. idrottsanläggningar och andra funktioner som är ytkrävande. Man får korta resor till arbetet med en hög andel kollektivtrafik vilket är bra men samtidigt ökar andra typer av resor. De övriga resorna, som utgör majoriteten av resorna, blir längre än vid glesare strukturer liksom att andelen kollektivtrafik för dessa går ner. Sammantaget ger detta försämringar avseende reslängd och färdmedelsval och högre utsläpp av CO₂. Förtätning som enda och enkel åtgärd kan alltså inte med säkerhet sägas leda till minskade transporter utan bör rimligtvis ses i ett större sammanhang och kombineras med andra åtgärder.

Förtätning kan också ge nackdelar som reducerad boendekvalitet och i förlängningen ökat transportbehov, om inte sammanhängande grönytor, promenadstråk, lek- och rekreationsområden finns i området eller i närheten.

I Statens folkhälsoinstituts skrift *Grönområden för fler: en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa* (2009) läser man att en risk med att förtäta staden är att grönområden minskar och de är ett skydd mot värme och luftföroreningar. I stadsmiljöer uppmäts ofta högre temperaturer än i omkringliggande områden, och skillnaden i temperatur mellan städer och landsbygd kan ibland vara så stor som tolv grader. Fenomenet kallas urbana värmeöar (urban heat islands).

Ännu en risk med att förtäta staden är att grönområden minskar i relation till befolkningen. Socioekonomiskt svaga grupper och de med utländsk bakgrund nyttjar grönområden i mindre utsträckning än andra grupper. Bland dessa är graden av fysisk aktivitet lägre men också ohälsan större. De har inte heller i lika stor utsträckning tillgång till fritidshus eller egen trädgård, vilket ger dem sämre förutsättningar att vistas i gröna miljöer.

Boken *Urbana nyanser av grönt. Om grönskans roll i en förtätad klimatsmart stad*, publicerad av Movium, SLU (2015) handlar om tätheten och den hållbara staden. En tät stadsbebyggelse kan medföra negativa effekter på jordmån, luftkvalitet, mikroklimat, grundvatten, översvämningsproblematik och växt och djurliv. En långt driven förtätning kan också leda till andra komplikationer, som att stadskärnan endast med svårighet kan försörjas med mat och andra resurser, och att sophantering blir problematisk. Även människors hälsa kan påverkas i en förlängning (Chiesura 2004, van den Berg et al. 2016).

Grönområdena måste värderas i relation till de som brukar dem: ligger ett grönområde i anslutning till ett utsatt område då får det ett annat värde än om den ligger bredvid ett område där invånarna har tillgång till ett fritidshus. Ohälsa är vanligare bland socioekonomiskt svaga och bland personer med utländsk bakgrund, alltså just som många invånare på Bäckby är. Dessa grupper har inte lika stor tillgång till fritidshus eller egen trädgård som andra grupper vilket ger sämre förutsättningar att vistas i gröna miljöer (Statens Folkhälsoinstitut 2009). Därför får de grönområden som finns kvar på Bäckby ett mycket högt värde.

Med de här referenserna vill vi visa att vetenskapen tydligt visar de negativa konsekvenserna av att förtäta staden och att bygga på grönområden. Därför anser Naturskyddsföreningen att resultat av forskning och vetenskap borde väga tyngre i besluten än uttalanden från politiker och näringsliv, vilka har särskilda intressen i att bygga och förtäta staden. Vid slutet av detta remissvar lägger vi en fullständig lista av den refererade litteraturen.

Avslutningsvis så konstaterar Naturskyddsföreningen att det finns ingen redogörelse i Dp 1905 som visar att genom att planlägga och bygga på området så förbättras området och den sociala utsattheten minskar. Vi anser att det blir tvärtom. Vi anser att området bör utvecklas både beträffande grönskan och ökad biologisk mångfald och som plats för lek och rekreation.

Naturskyddsföreningen i Västerås
Med vänlig hälsning
Bengt Jönsson, (ordf.)
070-2904020
Bengt.eb.jonsson@gmail.com

Refererad litteratur i remissvaret:

Andersson, Ulf E. (2019). *Urbana ekosystemtjänster: arbeta med naturen för goda livsmiljöer*. Alnarp: Tankesmedjan Movium.

Boverket (2010). *Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan*. 1. uppl. Karlskrona. Boverket.

Chiesura, Anna (2004). The Role of Urban Parks for the Sustainable City. *Landscape and Urban Planning* 68 (2004) 129–138.

Jenks, Mike, Burton, Elizabeth & Williams, Katie (red.) (1996). *The compact city: a sustainable urban form?* London: E & FN Spon.

Johansson, Anna-Karin, Kollberg, Sara & Bergström, Kent (2009). *Grönområden för fler: en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.

Neuman, Michael (2005). The Compact City Fallacy. *Journal of Planning Education and Research* 25:11-26

Statens Folkhälsoinstitut (2009). *Grönområden för fler – en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa*. R 2009:02.

Van den Berg, Magdalena et al. (2016). Visiting green space is associated with mental health and vitality: A cross-sectional study in four european cities. *Health & Place*. Volume 38, March 2016, Pages 8-15.

Wingren, Carola, Alsanius, Beatrix, Karlén, Helena & Lidström, Viveka (2015). *Urbana nyanser av grönt. Om grönskans roll i en förtätad klimatsmart stad*. Movium, SLU.